

ASUMAN İLE ZEYCAN HİKÂYESİ

I

Giriş-Kaynaklar-Metin

Dr. Saim SAKAOĞLU

GİRİŞ

Türk halk hikayeleri geniş coğrafî sahalara yayılmışlardır. Âşık Garib Hikâyesi bu hususu teyid eden en güzel nümunedir. Kırım, Azerbeycan, Anadolu ve Balkanlar hattı boyunca, adı geçen hikâyeye sık sık rastlamak mümkündür. Hatta Anadolu'da, hemen her bölgemizde Âşık Garib Hikâyesi'nin yeni bir varyantı tesbit edilebilir. Diğer hikâyelerimiz için de, az çok aynı şeyi söyleyebiliriz.

Fakat içlerinde, dar bir çerçevede yayılan, fazlasıyla tanınmalarına rağmen, neşet ettiği bölgeden fazla uzaklaşamayan hikâyelerimiz de vardır. Bugün, yurdumuzun ancak muayyen bölgelerinde anlatılan, hatta olayların cereyan ettiği mıntıkların fazla uzağına gidemeyenlerin olduğunu da unutmamak gerekir. Bu hikâyelerimizden birisi de ASUMAN İLE ZEYCAN HİKÂYESİ'dir. Olaylar Erzincan ve civarında geçer. Bazı kaynaklarda ise Erciş ve çevresi mekân olarak görülür. Metnimizde geçen Murad Suyu, Erzurum gibi coğrafî adlar da olayların uzandığı sahalara delâlet eder. Tercemân Vilâyeti, Kalaze Hoş Memleketi, Mağrib gibi metnimizde zikredilen yer adlarını ise hikâye ülkeleri olarak kabul etmemiz yerinde olur. Bugüne kadar yapılan derlemeler neticesinde Erzincan ve Elazığ illerimizde birer metin tesbit edilebilmiştir. Ayrıca Ceyhan ilçemizde bu adda bir hikâyenin anlatıldığı da bir araştırmacı tarafından öğrenilmiştir. (Bkz. aşağıda V, 3.) Erzincan merkezinde Asuman'ın; oraya 20 kilometre mesafedeki Cimin (Üzümlü) köyünde ise Zeycan'ın babasının türbeleri olduğu halk tarafından anlatılmaktadır. Ayrıca, Zeycan'ın babasının, adı geçen köyün beyi olduğu da çevre halkı tarafından ısrarla söylenmektedir. (Bkz. aşağıda IV, 5, s. 34; IV, 6, s. 58; V, 1, s. 315-316). Bizdeki Kalaze Hoş'un yerini Erzincan'ın alması, gerek olayların cereyan ettiği, gerek hikâyenin teşekkül ettiği yerin bu bölge olması ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Türkiye hudutları dışında tesbit edebildiğimiz tek Asuman ile Zeycan Hikâyesi, Tiflis 1912 tarihini taşımaktadır. Arkadaşımız Dr. Fikret Türkmen'in Ermeniler Arasında Türk Halk Hikâyeleri adlı incelemesinde bu hususa da yer veril-

miştir. (Bkz. aşığında III, 10). Türkmen, burada, Ermeniceye tercüme edilen Türk halk hikâyeleri arasında Asuman ile Zeycan Hikâyesine de, kaynaklarını göstererek temas etmiştir. Henüz basılmamış olan bu çalışmanın, bizim araştırmalarımıza ışık tutacağı şüphesizdir.

Asuman ile Zeycan Hikâyesinin tesbit edilebilen bütün kaynakları aşığında gösterilmiştir. Elbette, bilhassa cönklerdeki ve yazma halindeki nüshaları bu kadar değildir. Amacımız Asuman ile Zeycan Hikâyesi'ne ayırdığımız çalışmamızın bu birinci bölümünde, kısaca istifade ettiğimiz kaynağı tanıtmak, hikâyeye ilgili kaynakları vermektir. Bir başka yazımızda ise konu, şekil, motifler ve mukayeseye yer verilecektir.

İstifade ettiğimiz kaynak, dilinden anlaşılığına göre, tahminen 125-140 yıl evvel yazılmıştır. Cönk'ü görmemizi sağlayan ve halen Eyüp-İstanbul'da oturan M. K.'dan öğrendiğimize göre, bu cöngü babası Düzce taraflarında bir köy hocasından almıştır. Kendisinde, içinde daha çok duaların bulunduğu ikinci bin cöngün bulunduğunu da, yine M. K.'dan öğreniyoruz.

Cönk'te, ayrıca Âşık Garib ile Tüccar Kızı Hikâyesi de yer almaktadır. Şiir muhtevasını ise Âşık Ömer, Âşık Derdli gibi tanınmış, Sabrî gibi tanınmamış âşıkların, şiirleri, destanlar, ilâhiler teşkil etmektedir. Ayrıca birkaç türkü, şarkı ve mukaffa söze değer verilmiştir.

Hikâyeyi yazıya geçirirken bazı lüzumsuz tekrarları metin harici bırakmayı uygun gördük. Bunlar, daha ziyade konuşma esnasında görülen tekrarlardır.

Manzum kısımların üzerinde biraz daha fazla tasarrufumuz olmuştur. Fakat kelimeleri, ekleri metin harici bırakmak yerine hususî işaretlerle göstermeyi tercih ettik. Büyük bir ihtimalle, anlatılırken yazıya geçirildiği için hikâyemizin manzum kısımlarında yer yer eksiklikler ve fazlalıklar vardır.

Mısra içindeki hece sayısını artıran ve bu hususiyeti tesbit edilen kelime, ek ve heceleri ( ) içinde gösterdik. Eksik olduğu anlaşılan kelime, ek ve heceleri de ' ' içine alarak ilâveyi tercih ettik. Bazı ilâve ve çıkartmalar ise, mısra sonundaki /... işaretinden sonra gösterilmiştir. Bu şekil, daha ziyade, kelime veya kelimelerin ( ) ve ' ' ile ilâve edilip çıkartılmadığı haller için tercih edilmiştir.

KAYNAKLAR

Asuman ile Zeycan Hikâyesi ile ilgili olarak tesbit ettiğimiz kaynakları, hususiyetlerini göz önüne alarak beş bölüm altında toplamayı uygun gördük. Bunların ilkinde tanıtılan kaynaklar, daha sonra yeniden söz konusu edileceği için, ayrıca kısaltmalarıyla beraber verilmiştir.

Bu çalışmanın ikinci yazısında, diğer hususiyetlerin tetkiki meyanında yeniden tesbit edilecek kaynakları da vereceğimizi ümit ediyoruz.

I. BİBLİYOGRAFYALAR

Bu bölüme, Asuman ile Zeycan Hikâyesi için müracaat ettiğimiz bibliyografya kitapları ile sair kitap ve makaleler alınmıştır.

1. Türkiye Bibliyografyası, 1928-1972/III. 1933'den beri neşredilmekte olan bu bibliyografyanın muhtelif yıllara ait ciltlerinden istifade edilmiştir. 1928-1933 yıllarına ait kaynakları içine alan ilk cildi 1933'te neşredilmiştir. Devlet Matbaası, VII+359+II s.; devam etmekte olan son cildi 1972 yılına aittir ve III. kitabı neşredilmiştir. (Ankara) 1973, Başbakanlık Basımevi, 320 s.

2. Pertev Naili Boratav, Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği Ankara 1946, Millî Eğitim Basımevi, 327 s. Millî Eğitim Bakanlığı neşriyatı. Halk hikâyeleri ile ilgili geniş bibliyografya s. 5-24'tedir (HHHH).

3. Arap Harfli Türkçe Eserler Kataloğu, c. I. Ankara ty, 862 s. Millî Kütüphane Arap Harfli Türkçe Eserler Bölümü Şefliği yayını olan eser teksir şeklindedir. (AHTEK)

4. Orhan Acıpayamlı, Türkiye Folklorunda Hikâye ve Masallar Bibliyografyası. Antropoloji (Ankara), c. I (s. 2). Ankara 1964, s. 122-140. (OA).

5. Türkiye Folklor ve Etnografya Bibliyografyası I. Ankara, 1971. Başbakanlık Basımevi, XXVI+521. s. Millî Eğitim Bakanlığı Millî Folklor Enstitüsü yayınları: 5; II. Ankara 1973, Başbakanlık Basımevi, XVI+124 s. Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Millî Folklor Enstitüsü yayınları: 7. (TEFEB I, II).

6. M. Seyfettin Özeğe, Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu. İstanbul (1971-1973). 25. fasiküle kadar neşredilen bu kataloğ "Ferikan-ı..." madmesine gelmiştir. Konumuzla ilgili olan 6. fasikülde (s. 81) kaynak zikredilmektedir. (EHBTEK)

7. Türker Acaroğlu-Fıtrat Ozan, Türk Halk Halkbilgisi ve Halk Edebiyatı Üzerine Seçme Yayınlar Kaynakçası. Ankara 1972, Bilgi Basımevi, 152 s. Türk Dil Kurumu yayınları: 369. (TDK)

II. CÖNKLER VE YAZMALAR

Bir halk hikâyesinin, bir divan şâirinin mesnevisi, divanı ve başka türdeki eserlerinde olduğu gibi, bütün yazmalarını tesbit etmek mümkün değildir. Daha çok köy muhitlerinde mevcut olan cönklerin kat'i sayısı bilinemeyeceği için hikâyelerin nüshaları için de fazla bir şey söylenemez. Biz, görebildiğimiz, var olduğunu çeşitli kaynaklardan öğrenebildiğimiz bütün Asuman ile Zeycan Hikâyelerini aşağıda zikredeceğiz.

1. Cönk, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halk Edebiyatı asistanlarından Dr. Fikret Türkmen'dedir. Hicr 1246'da Ahıska'da yazılmıştır. İçinde Kerem ile Aslı Hikâyesi de vardır. Asuman ile Zeycan Hikâyesi daha muhtasardır. Bazı şiirler de eksiktir.

2. Cönk Bizdedir. 125-140 yıllıktır. İçinde ayrıca Âşık Garib Hikâyesi de vardır. Buradaki Asuman ile Zeycan metni aşağıda verilecektir.

3. Cönk, Nihat Sami Banarlı (Somyarkın)'ın bir yazısından öğrendiğimize göre bu cnkte Asuman ile Zeycan Hikâyesi'nden başka Kerem ile Aslı ve Ferhad ile şerife Hanım Hikâyesi de yer almaktadır. Bkz. V, 2, ikinci yazı.

4. Yazma, Raif Yelkenci nüshası, 61 s. Bkz. IV, 4, s. 324.

5. Yazma, Vaktiyle Maarif Vekleti Kütüphanesinde olan bu yazmanın bugün nerede olduğu bilinmemektedir. Bkz. Türk Halk Kitapları, s. XV.

6. Yazma, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe yazamalar, nr. 828. Bkz. III, 19, s. XV, not: 17.

7. Yazma. Ali Dehri (Dilçin)'nin ankırı Masalları adlı kitabında neşrettiği nüsha. Bkz. HHHH s. 206. Hikyenin adı "Esman ile Zeycan" şekindedir. Ayrıca bkz. III, 16.

8. Yazma. Mehmet Tuğrul nüshası, 1 s. Bkz. IV, 2, s. 107.

9. Yazma. Pertev Naili Boratav nüshası, 1 s. Bkz. IV, 2, s. 107.

Bunlardan 5 numaralı nüsha 1940 yılında zikredilen yerde idi. Ayrıca 4, 9 ve 10 numaralı yazmaların bulunduğu Dil ve Tarih-Coğrafya Fakütesi Folklor Arşivi'nin bugün ortada olmadığı dşnlirse. zikredilen yazmaların da bilinmeyen bir yerde olduğunu kabul etmek zorunda kalacağız.

III. MATBU METİNLER VE TALEBE TEZLERİNDEKİ DERLEMELER

1. Asuman ile Zeycan. İstanbul 1872. Ermeni harfleriyle Türkçe olarak neşredilen bu metin Otto Spies tarafından Almancaya tercüme edilip 1925'te Anthropos dergisinde mukayeseli olarak tanıtılmıştır. Bkz. III, 13; III, 19 s. VIII. ve 87.

2. Âşık Kerem. İstanbul 1300(1884). Asuman ile Zeycan Hikâyesi bu kitabın kenarındadır. Otto Spies Türkische Volkscbcher'deki metni tercüme ederken bu metne yer yer müracaat eder. Bkz. III, 13, III, 19, s. 87.

3. Âşık Kerem Hikâyesi. İstanbul 1303 (1886). İbrahim Efendinin Matbaası. 112 s. Asuman ile Zeycan Hikâyesi kenardadır. Bkz. EHBTEK, s. 81.

4. Âşık Kerem Divanı. (İstanbul) 1311 (1895), 72 s. Bu taşbasmanın kenarında Asuman ile Zeycan Hikâyesi'nden başka Arzu ile Kanber ve Âşık Ömer Divanı da vardır. Bkz. AHTEK s. 862 ve EHBTEK, s. 81.

5. Âşık Kerem Divanı. İstanbul ty, Mahmut Bey Matbaası, 80 s. Asuman ile Zeycan Hikâyesi kenardadır. Bkz. EHBTEK, s. 81.

6. Divan-ı Kerem. yy ty, 79 s., resimli. Bir nüshanın Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özeğe Kütüphanesi'nde bulduğumuz bu taşbasmasının kenarında sırasıyla şu metinler vardır: Asuman ile Zeycan, s. 2-33; Arzu ile Kanber Hikâyesi, I. 34-69; Divan-ı Âşık Ömer. s. 70-79. Ayrıca bkz. EHBTEK, s. 81.

7. Divan-ı Kerem, yy yt, 77 s., resimli. Arkadaşımız Dr. Fikret Türkmen'de bir nüshasını gördüğümüz bu taşbasmasının içindekiler de bir evvelkinin aynıdır. Başka bir baskı olduğu için Arzu ile Kanber Hikâyesi 2 sayfa daha azdır. Ayrıca bkz. EHBTEK, s. 81.

8. Hikâyeyi Kerem. İstanbul ty, Şirket-i İraniye Matbaası, 112 s. Asuman ile Zeycan Hikâyesi 2-39. sayfaların kenarındadır. Bkz. EHBTEK, s. 81.

9. Asuman ile Zeycan. İstanbul 1311 (1895). Bu taşbasma için bkz. HHHH, s. 8; TFEB I, s. 98. Her iki kaynağın da fazla bilgi vermeden zikrettikleri bu nüsha, yukarıda zikredilen (III, 4) Âşık Kerem Divanı'nın kenarındaki metin olabilir.

10. Asuman ile Zeycan'ın, Nağılı, Şe'rleri. İşleyeni Aşig Civanı, Tiflis 1912, M. Vartanyant'ın Matbaası. Burada hikâyenin Ermeniceye tercümesi de verilmiştir.

11. Asuman ile Zeycan. İstanbul 1332 (1916), resimli. Otto Spies'in Almanca tercüme edip 1929'da Türkische Volksbücher'de neşrettiği metin. Bkz. III. 14 ve III, 19, s. 87.

12. Ebülkasım Firdevs, Asuman ile Zeycan. Dersaadet 1339 (1923), Mahmut Bey Matbaası, 48 s., resimli. Cemiyet Kütüphanesi neşri olan bu metinden Behçet Necatigil, Türsiche Volksbücher'deki metnin yerine Türk Halk Kitapları'na almıştır (s. 87-119). Bir nüshasını Seyfettin Özeğe Kütüphanesi'nde bulduğumuz bu metin için ayrıca bkz. EHBTEK, s. 81.

13. Otto, Spies, Esmen und Zeidschan, Ein türkischer Volksroman aus Kleinasien, nach einem armenisch - türkische Druck. Anthopos, c. XX. Viyana 1925. Bkz. III, 19, s. VIII, 11, 87. Ayrıca bkz. III, 1.

14. Otto, Spies. Türkische Volksbücher. Leipzig 1929, Hermann Eichblatt Verlag. Bkz. III, 11.

15. (Süleyman) Tefvik (Özzorluoğlu), Asuman ile Zeycan. İstanbul 1930, Akşam Matbaası, 67 s. İkbâl Kütüphanesi'nin neşri olan bu metin harf inkilâbından sonraki ilk neşir olmaktadır. Bkz. HHHH, s. 8, OA, s. 134, TDK, s. 78.

16. Ali Dehri Dilçin, Çankırı Masalları, Çankırı 1933, Çankırı Matbaası, 33+35+70+55 s. Esman ile Zeycan ad ıle verilen hikâyemiz, kitaptaki dört hikâyenin ikincisidir. Çankırı'da neşredilen Duygu Gazetesinin neşriyatından olan hikâyelerden ilk üçü 1932 tarihini taşırsa da kitap haline getirilmeleri 1933 yılında olmuştur. Ali Dehri "topluyan" ve "nakil" olarak zikredilir. Hikâyemizle ilgili kaynağın yazma olduğunu şu kaynaktan öğrenebiliyoruz. HHHH, s. 206. Ayrıca bkz. II, 7.

17. Muharrem Zeki Korgunal, Asuman ile Zeycan, İstanbul 1935, Güneş Matbaası, 48 s. Ayrıca 1948 ve 1963 yıllarında iki defa daha basılmıştır. Bkz. HHHH, s. 9; TFEB I, s. 102.

18. Asuman ile Zeycan, yy ty, Bu nüshanın varlığını, III, 19'dan öğreniyoruz (s. XV) Tahminen 1938-1940 yılları arasında neşredilmiş olmalıdır. Bkz. I, 6.

19. Otto Spies. Türk Halk Kitapları, Behçet Necatigil (Gönül). İstanbul 1941, Rıza Koşkun Basımevi, XV+136 s. Eminönü Halkevi neşriyatı: 19. Asuman ile Zeycan s. 87-119'dadır. Bkz. III, 12 ve 14.

20. Asuman ile Zeycan. İstanbul 1947, İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, 43 s., resimli. Ayrıca 1959 yılında bir defa daha basılmıştır. Bkz. OA, s. 123; TFEB, I, s. 98; TDK, s. 68.

21. Cemal Bakı, Asuman ile Zeycan. İstanbul 1949, 38 s. Bkz. TFEB, I, s. 99.

22. Fevzi Görgeç, Asuman ile Zeycan (Dış kapakta Asuman ile Zeycan'ın Aşkı şeklindedir.) İstanbul 1972, Dizerkonca Matbaası, 48 s. resimli.

23. Targan Öcal, Erzincan Folklorundan Örnekler. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi, Erzurum 1971, 209 s. Bu tezin 17-18. sayfalarında Esman ile Zeycan adıyla Reşat Lalbek (46 yaşında, okuması yazması var, çiftçi, Üzümlü bucağı Erincan, babasından dinlemiş) ten derlemiş kısa bir metin vardır.

24. Mesut Bahçe, Elbistan Ağzı. Aynı bölümün mezuniyet tezi, Erzurum 1972, 5+99 s. 1 harita. Bu tezin 59-69. sayfalarında Asuman ile Zeycan adıyla Süleyman Kozanoğlu (58 yaşında, okuması yazması var, eski harfleri de bilir, çiftçi, Elbistan Tepebaşı Mahallesi)'dan derlenmiş, şiirlere de yer veren bir metin vardır.

ASUMAN İLE ZEYCAN'DAN BAHSEDEN KİTAP VE MAKALELER

1. Mustafa Nihat (Özön), Türkçede Roman Hakkında Bir Deneme, c. I. İstanbul, 1936, Burhanettin Matbaası, VIII+335 s. Remzi Kitabevi'nin neşri olan bu incelemenin 118-120. sayfalarında Asuman ile Zeycan Hikâyesi'nin geniş bir özeti verilmiştir.

2. Pertev Nail Boratav, Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği, Bkz. I, 2. Bu incelemenin, 72, 78, 152, 206, 208. sayfalarında Asuman ile Zeycan Hikâyesi ile ilgili kayıtlar vardır.

3. Pertev Naili Boratav, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. I (s. 1), Eylül 1942, s. 99-111. Bkz. II, 8 ve 9,

4. Pertev, Naili Boratav, Folklor Arşvinin Bugünkü Durumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. v. (s. 3), Mayıs-Haziran, 1947, s. 323-327. Bkz. II, 4.

5. Louis Bazin vd., Philologiae Turciae Fundamenta, c. II. Weisbaden 1964, LXXII+963 s. Asuman ile Zeycan'dan bahseden (s.33-34) bölümün tamamı Pertev Naili Boratav tarafından yazılmıştır.

6. Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, 1, b, İstanbul 1969, Fono Matbaası, 250 s. Gerçek Yayınevi, 100 Soruda Dizisi: 13. Bu el kitabının 58. sayfasında Asuman ile Zeycan Hikâyesi ile ilgili bazı bilgiler verilmektedir.

V. DİĞER KAYNAKLAR

1. Ali Kemali, Erzincan (İstanbul), 1932, Resimli Ay Matbaası, 445 s. resimli 1 harita. Bu eserin 315-316. sayfalarında Zeycan'ın babasının mezarı hakkında halk arasında söylenenlerden bazılarını yer verilmiştir. Bu husus ilk defa Fundamenta II (s. 34)'de araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

2. Nihat Sami Banarlı (Somyarkın), Türk Halk Hikâyelerinin Doğuşu ve Ferhad ile Şerife Hanım Hikâyesi, Altıok (Edirne), s. 22, Nisan 1935, s. 18-23 ve s. 23, Mayıs 1935, s. 49-54. Bkz. II, 3.

3. Pertev Naili Boratav, Çukurova'da Folklor Derlemeleri. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. V (3. 3), Mayıs-Haziran 1947, s. 255-273. Adana'nın Ceyhan ilçesine bağlı İmren (bugünkü kayıtlarda İmran olarak geçmektedir) köyünde 1947 yılında Boratav tarafından adı tesbit edilip yazılmayan bir Asuman ile Zeycan Hikâyesi, s. 258'de kayıtlıdır.

4. M. Bakî, Asuman ile Zeycan. Gravür. İstanbul 1953, 399x538 mm. Bkz. Türkiye Bibliyografyası, 1953 II, s. 440.

METİN

ASUMAN İLE ZEYCAN HANIMIN HİKÂYESİ BUDUR

Zaman-ı evâilde Tercemân Vilâyetinde Kalaze Hoş derler bir memleket vardı. Anda üç tuğ bâyesinde bir bey vardı. Bir de Derviş İsmail derler bir kâhyası vardı.

Bir gün bunlar otururken:

”Bizim bunca malımız var, bir oğlumuz ve kızımız yoktur.” diye konuşurlardı. Derken kapıdan içeriye bir derviş girdi. O da Hızır Aleyhisselâm idi. Bunlar, bu sohbeti ona bildirdiler. Hızır Aleyhisselâm bunlara dedi ki:

”Siz bir kurban alın, Murad Suyu’nun yanına gidin. Kurbanı dahi kesip suya atasınız.”

Bunlar dahi bir kurban alıp Murad Suyu’nun kenarına vardılar. Sabah namazını kıldılar. Şimdi bunlar kurbanı kesip suya attılar. Murad Suyu’ndan iki dalga koptu, iki dalga arasında bir nar zuhur etti. Bunlar dahi dua edip el yüze sürdüler. Orada Derviş İsmail o narı alıp beyin yanına geldi. Ve o narın yüz danesi vardı. Ellişer dane aldılar. Bey:

”Bundan ne hasıl olur?”
dedi. Konuk:

”Dokuz ay on gün deyince ikinizin dünyaya birer zürriyetiniz gelir. Oğlan olursa adını Asuman koyasın, kız olursa adını Zeycan koyasın. Birbirinden ayrımayasınız. Yoksa vebâlini çekersiniz.” dedi. El kaldırıp dua ettiler. Bunlar ”Âmin” derken konuk sırroldu. Nereye gittiğini kimse görmedi. Şimdi bunlar birbirine baktılar, yüreklerin aşk oduna yaktılar. Daha sonra bey:

”Konuk n’oldu?”
dedi. Derviş İsmail:
”Gâip oldu.”
dedi.

Bir gün, beş gün derken dokuz ay on gün oldu. Beyin bir kızı oldu. Bey hazretlerine mücûde ettiler, mücûdecilerin mücûdesini vermedi. Kızın adını Zeycan koydular.

Biz gelelim Derviş İsmail’e. Onun da bir oğlu oldu. Adını Asuman koydular. Bunlar bir azim büyük donanma ettiler.

Çocuklar beşer yaşına girdiler. Zeycan ile Asuman bir hocada yedi sene beraber okudular. Ta bunlar on dört yaşına girdiler. Birbirlerini ol kadar severlerdi, ayrılmanın imkânı yoktu. Bunlar arasına bir koca karı girdi. Ol karı beyin yanına gelip beye:

”Efendim, bunlar ikisi kardaş mıdır, yoksa değildir?”

dedi. Bey:

”Değildir.”

dedi.

”Ataş ile pamuğun şakası olur mu?”

Öyle deyince bey bu sözü anladı. Ol karı kalktı, gitti. Çün sabah oldu, kızı başka hocaya verdiler. İki hasreti birbirinden ayırdılar.

Beş sene birbirini görmediler. Ama günlerden bir gün, Cuma’ya giderken, ol karı Asuman’ın önüne çıktı. Ama Asuman ol karıyı bilmezdi. Koca karı:

”Oğlum, nereye gidersin?”

”Cuma’ya giderim.”

”Sana bir haber vereyim. Var, orada abdest al. Gör ki dünyanın n’olduğun bilesin.”

”Gösteriver, orada abdest alayım.”

Hemen koca karı ile gittiler, saray bahçesine geldiler. Ol karı bahçe kapısının açık olduğunu bilirdi. Oğlanı bahçe kapısından içeriye koydu. Koca karı oradan dönüp gitti.

Asuman gördü ki ol bahçe içinde kırk kurnadan su akar, Zeycan Hanım seyriye bakar. Hemen Asuman kavuğunu çıkarıp abdest alırken Zeycan Hanım’ı gördü. Asuman’ın perçemini görünce ”Ah” edip ”Aman ya Rab, helâlinden şol yiğidi bana müyesser eyle.”

dedi. Asuman dahi abdest alıp tamam etti. Zeycan Hanım’ı görür. Bunlar birbirine acâyip muhabbet verdiler. Oğlan aşkından kendini şaşırıp nereye gideceğini bilemedi. Kız bu oğlanın halin görüp çağırdı. Bir sırmalı ağır yağlık verdi. Ve cevâhir yüzük verdi. Asuman:

”Elveda sultanım.”

deyip yola revan oldu. Ama aşkından gözü kan ile doldu. Gün bu gün, saat bu saat sararıp soldu. Anası bu hâli görüp:

”Oğlum, sana ne oldu?”

dedi. Arası bir zaman geçti, Asuman okuyup yazmadan elini çekti. Ananın babanın beli büküldü. Ama anası bir gün:

”Oğlum Asuman, sana n’oldu?”

dedi. Asuman ”Ah” edip gözleri yaşla doldu:

”Bana babamdan bir zarar gelmezse sana bir haber söyleyeceğim”

”Söyle oğlum.”

”Geçen Cuma günü Cuma kılmağa giderken önüme bir koca karı geldi, ”Oğlum nereye gidersin?” dedi. Ben de ”Abdest alıp Cuma kılmağa giderim.” dedim.

Ol karı "Sana bir haberim var, orada abdest al." deyip beni bir saray bahçesine götürdü. Ol bahçe gayet büyük idi. Kırk kurnadan su akardı. Orada abdest almıştım, sararıp solmuştum. Orada bir kız görmüştüm. Ne okurum, ne yazarım. Mecnun gibi gezerim."

"Vah oğlum başını sevdâya uğratmışsın. Ol kızı bilmez misin, ol senin yavuklundur. Onunla hocada beraber okudunuz."

"Yavuklu olmak nedendir?"

dedi. Hemen Asuman anasının eline ayağına sarıldı. Sevinişinden düşüp bir saat bayıldı. Babası bu hâli görüp ol saat beyin huzuruna geldi. Beyin elini ayağını öptü. Bey:

"Nedir Derviş İsmail?"

dedi. O da:

"Sultanım, dedi, emriniz olursa çocukları birbirine kavuşturalım." dedi. Bey bu sözü duydu, Derviş İsmail'den yüz çevirdi. Derviş geri gitti.

Bey ehliyle berabere geldiler. Bu sohbeti münasip görmeyip ehli razı olmadı:

"Kızını hizmetkârın oğlunu mı münâsip gördün."

dedi. Ama kız bu kelâmları işitti. Ağlamaktan gözleri yaşla doldu.

Beş-on gün derken Derviş İsmail beyin yanına geldi. Bey:

"Nedir Derviş İsmail muradın?"

"Hoş malumdur."

dedi. Bey hazretleri:

"Ben senin oğluna kızımı vermem Derviş İsmail."

"Konuk'un sözü Mevlâ'ya doğru gele."

deyince bey Derviş İsmail'e darılıp hançerini çekti, üzerine hamle kıldı. Ol vakit iç ağaları yetiştiler, Derviş İsmail'i beyin elinden alıp kaçırtdılar. Derviş İsmail ağlaya ağlaya evine geldi. Ehliyle vafir müşavere ettiler.

Oğlan Asuman bu sözleri bilmezdi ve şürekâralarının şanına gelmez, saray meydanı civarında gezerdi. Beyin Derviş İsmail'e ettiği işleri uşaklar söyleyip gezerlerdi. Asuman çocuklardan bu işleri duyup anasının yanına geldi. Anası:

"Oğlum, bugün pek mülevven olmuşsun."

dedi. Oğlan:

"Nice edeyim, bunca zamandır beni aldadırsınız."

dedi. Yatsu namazını kılıp "İlâhi" ya Rab, sen bilirsin benim hâlim. Âşıklık isterim." dedi, kıbleye teveccüh edip yattı. Ziyâde gaflet uykusuna daldı. Gördü ki bir mezaristanda kırk tane periler var. Elllerinde yeşil kaplı kitaplar, okuyup dururlar. Asuman dahi el bağlayıp durdu. Ol periler bunun hâlinden sual ettiler.

Asuman :

”Sultanım, âşıklık isterim.”

dedi. Periler hemen bir kadeh aşkın şarabından doldurdular. Asuman kadehi alıp içti. Asuman gitti, perilerin cümlesi ol yerde kaldılar. Asuman muradına erdi. Asuman uyandı ki aşk ile dolmuş. Hemen kalktı, bozukçu dükkânına vardı bozuk yaptırdı. Alıp odasına geldi. ”Ah’ edip ve kızın firakından bozuğu eline alıp çalmağa başladı ve aşkın deryasına daldı. Asuman dahi bakalım nazm ile ne söyledi :

Nazar eylen hey dağlar (benim) hâlime
Kendi yârelerim deşdin ne dersin
Böyle imiş bize Hakk’ın fermânı
Kırklar ile devrân sürdürdüm ne dersin

Âşıklar pirini sever gâyetten,
İçirirler dolusun âb-ı hayattan
Pirim söyler bana okur âyetten
Aşkın şarabını içtim ne dersin

Açıldı kitabım okurum ondan
Âşkın sözleri ezeli çağdan
Dinlen ağalar sözümü sağdan
Bahar seli gibi coşdum ne dersin

(Biçâre) Asuman eder pirinin medhini
Ciyerim yandı çıkmaz tütünü
Hesap etsem göğün yedi katını
Hakk’ın hikmetinden,şaştım ne dersin

Böyle söyleyip, kendini aşka bastırdı. Bir zaman yattı. Sonra kalktı, çarşıya gitti. Rüyasını tabir ettirdi.

Ama, biz gelelim Zeycan’a. Zeycan dahi kendisini Asuman’a vermeyeceklerini bildi. Gece gündüz ağlamaktan gözü yaşla doldu. Amma bir gece yatsu namazın kılıp dedi ki:

”Aman ya Rab, bana âşıklık ver.”

Başını yastığa koyup yattı. Rüyasında kırkları gördü, el bağlayıp durdu. Periler

”Bu kim?” diye sordular. ”Nedir muradın?” dediler.

Zeycan: ”Âşıklık isterim.”

dedi. Kırklar bir kadeh âb-ı hayattan verdiler. Kadehi yarım ettiler.

Şimdi kız uyandı. Baktı ki aşkın deryasına dalmış. Çün sabah oldu, kalktı Gülboy derler bir cariyesi vardı. Ona bir bozuk ısmarladı. Gülboy bozuğu alıp geldi. Zeycan Hanım bozuğu eline alıp ”âh” etti. Bakalım nazm ile ne söyledi :

Bu gece seyrimde pervân olmuşum
Aradığım kırk'lar, yoludur yolu
Elimi bağladım selâma durdum
İçmişim bir kadeh doludur dolu

Açayım sırrı ben kime diyeyim
Dökeyim libasım (1) hırklar giyeyim
Asman'ın yoluna canım vereyim
Ko desinler bana delidir deli

Coşkun sular gibi akıp giderim
Yaradan Mevlâ'ya niyaz ederim
Dalmışım deryâya derin giderim
Boyladığım aşkın gölüdür gölü

Âşık olan gölde dolanır gezer
Pirim bugün bana eyledi nazar
Yetmiş iki millet Hak deyip gezer
Cümlesi Mevlâna'nın kuludur, kulu

Âşık olan ağlar benim yârime
Onun sevdası düştü seyrime
Gençlikte hizmet ettim pirime
Zeycan âşıkların gölüdür gölü

Böyle deyip kendini aşka bastırdı. Bir zaman yattı. Cariyeler bu hâli görüp hayrân kaldılar. Gülboy Cariye karşısında divan dururdu. Zeycan hanım uykudan uyandı. Gülboy Cariyeye :

”Var haremî kâhyasına çağır.”
dedi. Gülboy Cariye varıp haremî kâhyasına, çağırdı. Haremî kâhyası Zeycan Hanım'ın huzuruna geldi. Zeycan hanım :

”Var bey babama selâm götür, iki ellerin bus ederim. Bey babam konakçılara emir eylesin, çadırları yüklensinler. Murad Suyu'nun kenarına ben sahraya gideceğim.”

dedi. Hemen Haremî kâhyası:

”Baş üzre.”

deyip gitti. Vardı beyin huzuruna, Selâmdan sonra bu cevapları söyledi. Bey dahi konakçılara emir eyledi. Konakçılar hazırlandı, cümlesi dahi Murad suyu'nun kenarına vardılar. Çadırları yerli yerine kurdular, safalarında oldular. Gülboy Cariye Zeycan Hanım'ın eline bozuğu verdi. Babası kızının elinde bozuğu gördü. Şimdi Zeycan Hanım ”Babama göstereyim bozuğum mânâsını bildireyim” deyip bakalım ne söyledi:

Bilir misin babam benim hâlimi
Aradım da buldum pirim geçen gün
Böyle imiş bize Hakk'ın fermânı
Kırklar ile devrân sürdüm geçen gün

Devletinle babam sürem demimi
Mevlâ'ya emânet vermişim seni
Sevdiğimden cüdâ düşürdün beni
Kafesimde yârim gördüm geçen gün

Yârimin cemâli benzer güneşe
Mevlâ'nın yazısı hep gelir başa
Söyle Zeycan'ı yaksın ateşe
Pervâneyim nâra düştüm geçen gün

Böyle deyip kendi aşka bastırdı. Bir zaman yattı. Kızın babası bu hâli gördü kalkıp şuarâ bulmağa gidecek oldu. Câm içinden çok şâir gelmişti. Bey:

"Şol kızımı kim basarsa ona vereceğim."
dedi.

Ama gelelim Asuman dahi beyin haremi ile Murad Suyu'na gittiğini bildi. Şimdi Asuman tedbil oldu, yola revân oldu. Murad Suyu'na vardı. Doğru beyin yanına vardı. Bey efendiye selâm verdi. Bey dahi selâmını aldı. Hâlin hatırın sordu :

"Oğlum, nerden gelirsin?"

"Acem içinden gelirim, şâirim sultanım."

Çün bey dahi şâir bulmaya gidecekti. Hazır ayağına geldi. Bey :

"Ey şehbazım, haremde bir cariyem var, onunla karşı karşıya gelip söyleşesiniz."

dedi. Asuman:

"Sultanım, ben türkü bilmem. Ama lâkin o söylesin de ben karşılığını vereyim" dedi. Şimdi kız onu gördü, "Bir derviş adam, ondan n'olacak," dedi, "Onu ben iki deyişle bağlarım."

Bozuğunu eline alıp bakalım Zeycan ile Asuman birbirlerine ne söylediler:

Zeycan: Âşık isen ver sualım
Senden bir cevap isterim
Seni âşık kim eyledi
Pirinden haber isterim

- Asuman: Dalmışım deryaya derin
Sana kurban olsun serim
Bana sual mi sorarsın
O kırklardır benim pirim
- Zeycan: Sazım söyler perde perde
İmtihan olam bu yerde
Kırklar vatanı ne yerde
Senden bir cevap isterim
- Asuman: Seni gördüm nazarımda
Yûsuf Kenân bazarında
Eğer kırklardan sorarsan
Gördüm şehid mezarında
- Zeycan: Âşıklar kendi hâlinde
Söylenir halkın dilinde
Ne gördün kırklar elinde
Senden bir cevap isterim
- Asuman: Şöyle divanımı kurdum
El bağlayıp divan durdum
Eğer kırklardan sorarsan
Ellerinde kitap gördüm
- Zeycan: Hızır atına bindirdi
Kula yardımcı gönderdi
Dört kitabı kim indirdi
Senden bir cevap isterim
- Asuman: Birdir âlemin sahibi
Cümlemiz de Hakk'a tâbi
Bana sual mi sorarsın
Cebrâil indirdi kitabı
- Zeycan: Âşıklar böyle dertlidir
Söyleyip gider atlıdır
Cebrâil kaç kanatlıdır
Senden bir cevap isterim
- Asuman: (Ben) Ederim ehline zârı
Bu kevn başıma dardır
Bana Cebrâil sorarsın
Üç yüz altmış kanadı vardır/kanatlıdır

- Zeycan: Melekler nuru gözedir
Cennet'i gülden bezedir
(O) Kanatlar kaç endâzedir
Senden bir cevap isterim
- Asuman: Çekdiceğim ah u zârdır
Kadir Mevlâm kula yârdır
Bunca şeyi bilemedim
Kanatları beraberdir
- Zeycan: Pirlerin himmeti bende
Âşıklar (ın) yüzü ne yerde
Şehidler canı ne yerde
Senden bir cevap isterim
- Asuman: Ataşlara yaktın beni
Bu cihana vermem seni
(Mevlâm) Cennet'te bir koç yaratmış
Kursağında şehid canı
- Zeycan: Âşık (ların) sözü mülâyimdir
Şimdi izzet bâbı mıdır
Baykuş ne yer ne tayındır
Senden bir cevap isterim
- Asuman: Ona üç kuş tayin gider
Biri başın çekmiş gider
Birin yer ikisin azad eder
Al haberin Zeycan Hanım
- Zeycan: Ol nedir ki üç ayaklı canı yok
Ol nedir ki kırk kolu var canı yok
(Ol nedir ki) Kambur belli beli bükük canı yok
Gelen geçen seyir eder onu bil
- Asuman: Ol gemidir üç ayaklı canı yok
Üstaz kırk kolu var canı yok
Kambur belli beli bükük canı yok
Gelen geçen seyr eder al haberin
- Zeycan: Ol nedir ki dağı taşı dinlemez
Ol nedir ki mekânını beklemez
Darbı çoktur padişahlar dinlemez
Bu cihani gezip durur onu bil

Asuman: Ol Murad Çayı'dır dağı taşı dinlemez
Akıp gider mekânını beklemez
Darbı çoktur padişahlar dinlemez
Bu cihanı gezip durur al haberin

Zeycan: Ol nedir ki dostluk ile dost olmaz
Ol nedir ki ta temeli bulunmaz
Ol nedir ki kılıç ile alınmaz
Günde bin can helâk eder onu bil

Asuman: Ol deryâdır dostluk ile dost olmaz
Yedi kat ta temeli bulunmaz
Kâbil değil kılıç ile alınmaz
Günde bin can helâk eder al haberin

Şimdi kız bağlandı. Asuman bey efendiye:

"Efendim, sultanım, bu kulunu çırak eyle."
dedi. Bey:

"Kalaze Hoş'a gidelim. Orada çok âlimler vardır. sual edelim. Eğer söylediğin sözler gerçekse sana kızımı vereyim."

dedi. Kalktılar. Atlarına binip Kalaze-Hoş'a giderken gördüler ki yolda, karşıdan bir atlı geliyor. Baktılar ki, bir efendi. Hemen oğlan attan inip efendinin üzenğine sarıldı, ahvâlini anlattı. Efendi:

"Nedir kavganız?"
dedi. Bey:

"Sultanım, bu perdenin ardında duran benim kızımdır, dedi. Ve bunların ikisi de âşıktır. Amma ben şaka ile dedim ki "Şu kızımı kim basarsa ona vereceğim." Şimdi kızım basıldı.

dedi. Asuman dahi efendiye iki hane türkü söyledi, efendi anladı:

"Söz de bunun, kızda bunundur, dedi. biribirinden ayırmayasınız, yoksa vebalini çekersiniz."

Efendi atına binip gitti. Şimdi bey emretti. Oğlanın elini arkasına bağlattı. Emretti:

"Murad Suyu'na atın"

deyip söyledi. Atına binip evine gitti. Şimdi oğlan Asuman, Bölükbaşı Hasan Ağa'ya yalvarıp dedi ki:

"Aman ağalar, ellerimi koyuverin. Abdest alıp iki rekât namaz kılalım. On-
dan sonra hasmım olan kız ile iki hane türkü söyleyelim. Sonra suya atın."
dedi. Oğlanın ellerini çözdüler. Abdest alıp iki rekât namaz kıldı. Mevlâ'ya dua

edip yalvardı. Duasını tamam etti. Kalktı, kızın yanına vardı. Bakalım Zeycan ile Asuman ne söyledi:

Asuman: Aman hey sevdiğim geldim yanına
Kerem eyle bana imdadın olsun
Bey baban kasedetti benim canıma
Kerem eyle bana imdadın olsun

Zeycan: Dağdan mı indin behey cinni
Beni almak zâlim niyyetin/Beni zâlim almak mıdır, niyyetin
Sevdiğine kul olasın
Beni zâlim sarmak mıdır niyyetin

Asuman: Ecel erişti ok ile yaya
Ölüm bakmaz yoksuzluğa
Götürür seni atarlar çaya
Kaldır perdeni zâlim nazarın olsun

Zeycan: Oğlan senin suçun çoktur
Kaçmasına kablin yoktur
Oğlan sana ölüm müstahaktır
Beni zalim almak mıdır niyyetin

Asuman: Beni öldürüp girme kanıma
Sen meleksin düşmez şanına
Ben kendi kulunam geldim kapına
Kerem eyle bana imdâdın olsun

Zeycan: Oğlan sevdiğim Asman'ı ararım
Dertli sinemi sararım
Oğlan vatanın sorarım
Beni ikrar etmek midir (zâlim) niyyetin

Asuman: Vatanımı sörarsan Kalaze Hoş'tur
Sen gelmişsin bunda kafesin boştur
Asman'da nişanın cevâhir taşdır
İstemem sevdiğim al senin olsun

Şimdi Asuman böyle deyince Zeycan Hanım'ın aklı başından gitti. Kendine mâlik olamayıp hemen bölükbaşı ağalara birkaç beyit söyledi. Bakalım Zeycan Hanım ne söyledi:

Bölükbaşı (aman) bil ki sevdiğim ola
Mevlâ'yı seversen (ağalar) kıyman Asman'a
Götürmen sevdiğim ben de giderim
Babamın ekmeğin (size) haram ederim

Hasan ağa (sana) gerdanlığım vereyim
Yûsuf ağa (sana) küpemi vereyim/...küpelerim...
Mehmet ağa (sana) bilezüğü vereyim
Mevlâ'yı seversen (ağalar) kıyman Asman'a

Şimdi Zeycan Hanım böyle deyince bölükbaşı ağalar Asuman olduğunu bildiler ve kızın ikrar ettiği şeyleri elinden aldılar. Oğlanı kızın yanına saldılar. Asuman ile Zeycan bir iki saat orada kaldılar. İmdi ayrılık saati geldi. Şimdi Asuman ile Zeycan karşı karşıya geldiler, sazlarını ellerine alıp Zeycan ile Asuman bakalım birbirlerine ne söylediler:

Asuman: Ayrılık günleri (ey) melek simâli
Varam bir zaman gurbet ellerde kalam/..elde...
Adûlara verme sakın gülümü
Hak nasip ederse ben gine gelem

Zeycan: Meğer civan bana gönül vermedin
Var sevdiğim Mevlâm selâmet versin
Gidip bahçedeki gülüm dermedim
Var sevdiğim Mevlâm selâmet versin

Asuman: Nazareyle gözümden akan yaşıma
Cellâtların divan durdu "karşıma"
(Bak) Neler geldi benim garip başıma
Ya ben bahçedeki gülün dereyim

Zeycan: Kara bahtım şu cihanda gülmedim
Gözlerimden kanlı yaşım silmedim
Canım çıksın senin olucağın bilmedim/Canım çıksın sen olduğun
bilmedim
Var sevdiğim Mevlâm selâmet versin

Asuman: Güzel olan âşığı güldürür
Gizli sırlarını yâre bildirir
Beyan etsem beybaban'a' öldürür
Ya ben hasbihâlîm kime diyeyim

Zeycan: Civan bana hatırcığın kalmasın
Benim babam bir murada ermesin
Benden başka (gayr) evlât yüzü görmesin
Var sevdiğim Mevlâm selâmet versin

Asuman: Ah efendim seni severim candan
Gözlerim doldu yaş ile kandan
Ölmeyince (vaz) geçmem güzelim senden
Ahdım olsun (bu) ikrârımda durayım/..... b'ikrârımda...

Zeycan: Şimden sonra zevk u safâ etmeyim
Zülûflerin tel tel edip burmayım
Senden gayrısına gönül vermeyim
Var sevdiğim Mevlâm selâmet versin

Asuman: Cüda düştüm şahinimden yârimden
Ahdında dur güzel (im) dönme sözünden
Unutma âşığın sözün (ü) gönlünden
Gidem de eylenem belki gelmezem

Zeycan: Canım (ı) fedâ kıldım sen de bilirsin
Korkarım ki gurbet elde kalırsın
Vâde ver güzel (im) ne zaman gelirsin
Var sevdiğim Mevlâm selâmet versin

Asuman: Lâl eyledin güzel benim dilimi
Terk eyledim vatanımı evimi
Yedi yıla kadar (güzel) benim yolumu
Mevlâm ömür verirse ben gine gelirim

Zeycan: Kâr eyledi cana şirin sözlerin
Adûlardan kendi kendim gözlerim
Yedi yıla kadar yolun gözlerim
Var sevdiğim Mevlâm selâmet versin

Asuman dahi "Elveda sultanım." deyip yola revan oldu. Murad suyu'nu öte geçti. Zeycan Hanım geçip gitti. Amma bey dahi oyuna geldi. Bölükbaşılara sordu:

"Ne yaptınız?"
dedi. Onlar dahi:

"Murad Suyu'na attık."
deyip cevap verdiler. Bey hata edip Bölükbaşılara biraz altın bahşış verdi.

Biz gelelim Asuman'a. Asuman dahi "Varayım anam babam ile elveda edip ellerini öpeyim, izin alayım." deyip Murad Suyu'nu geçti. Zeycan Hanım'ın firkâtinden ne yapacağını bilmedi. Zâri zâri ağlayıp Asuman dahi bozuğunu eline alıp bakalım Murad suyu'na ne söyledi:

Murad Çayı sana olsun elveda
Doğru söyle yârim (benden) hoşnud etti mi
Acı tatlı musahabet (ler) söyledim
Acep yârim benden hoşnut etti mi

Bunca sene seyrân eder uşşaklar
Benim sineme urdu hancer bıçakları
Al yeşilli dürlü dürlü çiçekler
Acep yârim benden hoşnut etti mi

Yüreğimde yanar aşk ile nârım
Arşa direk oldu âh ile zârım
Asman ağla kaldı gül yüzlü yârim
Acep yârim benden hoşnut etti mi

Ondan sonra Asuman evlerine geldi, içeriye girdi. Anasına babasına selâm verdi Gördü ki yemek ile sofraya meydanında durur. Baktı ki valdesi bir köşede, babası bir köşede ağlaşıp dururlar. Sazını kapının arkasına saklayıp Valdesi gördü ki molla kavuğunu çıkarmış başına bir acem şalı sarmış, tedbil olmuş. "Ah" idüp anası:

"Oğlum, nerelerde kaldın?"
deyip ağladı. Asuman dahi bozuğunu eline alıp zârı zârı ağlayıp bakalım anasına babasına ne söyledi:

Bilir misin babam benim hâlîmi
Mevlâ'ya emânet ettim canımı
Arzulayıp geldim anam(ı) babamı
(Bugün) Baba sizden izin almaya geldim

Şahin idim uçurdular havadan
Bülbül gibi kaldırdılar yuvadan
Unutmayın beni hayır duadan
(Canım) Babam sizden izin almaya geldim

Kaleli bey askeriyle düzüldü
Kısmetimiz gurbet elden verildi
Kaleli bey hışm eyleyip yürüdü
Ninem sizden izin almaya geldim

Gece gündüz gözüm yaşın dökeyim
Ko bir zaman hasret ile gezeyim
Anam babam elinizi öpeyim
Ninem sizden izin almaya geldim

Gece gündüz çekdiceğim âh u zâr
Kadir Mevlâm kullarına ola yâr
Anam babam bana etmen inkisâr
(Canım) Babam sizden izin almaya geldim

Canım ninem melul melul ağlama
Ciğerciğin aşk oduna dağlama
Ben giderim yollarımı bağlama
(Canım) Ninem sizden izin almaya geldim

Böyle deyince Asuman anasına babasına "Sizi Allah'a ısmarladım." deyip ellerini öptü. İzin aldı, yola revan olup gitti. Anası babası figân edip ağladılar.

Asuman bir yıl kadar gitti. Çok zahmetler çekip gitti. Hasılı kelâm bir dağın tepesine çıkıp ol gece dağın doruğunda kaldı. Çün sabah oldu. Baktı ki bir kış yağmış. Yiğirmi adım kadar gitmenin kabili yoktur. Üstünde dahi urbası kalmayıp Rabbine yalvardı. Ol gece dağın doruğunda kaldı. Arkasını bir kayaya dayayıp durdu. Tanrının emriyle ol kaya yarıldı. Ol gece kayanın içinde kaldı. Çün sabah oldu. "Ah" edip bozuğunu eline aldı. Zârı zârı ağlayıp bakalım firkâtından nazm ile ne söyledi.

Kadir Mevlâm sen bilirsin hâlimi
İmdâd eyleyecek zamandır bugün
Takâtım kalmadı kardan tufandan
Yüce dağlar başı tufandır bugün

Gine boran oldu bugün kış oldu
Bilmem (ki) bana bunda nasıl iş oldu
Dün gece de yastığım taş oldu
Kendi ömrüm vâdem tamamdır bugün

Kadir Mevlâm evlâsından bir imdâd
Anama babama ben oldum hasret
Kurda kuşa nasip oldum âkıbet
Perişan ahvâli imandır bugün

Anam babam benim öldüğüm duysun
Nazlı yârim karaları giysin/...giyinsin
Mevlâm benim sana emanet olsun
İstedğim senden imandır bugün

Böyle deyince Asuman uykuya vardı. Hızır Aleyhisselâm gelip Asuman'ın arkasına kaplan postu örttü, önüne ateş yaktı. Şimdi Asuman uykudan uyandı. Baktı ki karşısında bir derviş oturur. Şimdi Asuman bozuğunu eline alıp bakalım nazm ile ne diyecektir:

Derviş baba safâ geldin hoş geldin
Seni bana Bâri Huda gönderdi
Mevlâm zulüm etmez hiç bir kuluna
Seni bana Bâri Huda gönderdi

Derviş sensin azizim benim dostum
Arkama giydirmişsin kaplanın postun/...kaplan postun...
Sağ kalırım demez idim kesdim umudum/...kalır demezdim,
Seni bana Bâri Huda gönderdi

Bilemedim dağlar taşı kar imiş
Sevgili kuluna Mevlâm yâr imiş
Yaşamaya dahi ömrüm var imiş
Seni bana Bâri Huda gönderdi

Erenler sırrını kimseye açmaz
Hâşâ Mevlâm bir kulundan "vaz" geçmez
Kul sıkılmayınca Hızır yetişmez
Seni bana Bâri Huda gönderdi

Ondan sonra buna Dede Sultan kendi kaplan postunu giydirdi. Asuman'ı Hızır Aleyhisselâm arkasına alıp dağı aşırıp indirdi. Eteğine inip Pehlivan Suyun'dan kana kana su içtiler. Dede Sultan dedi ki:

"Asuman, yum gözünü oğlum."

Asuman dahi gözünü yumdu, suyu geçip gözünü açtı. Gördü ki suyun öte yanında iki kır at durur. Bunlar bu atlara bündiler. Dede Sultan:

"Yum gözünü."

dedi. Asuman dahi gözünü yumdu ve bir zamandan sonra gözünü açtı. Gördü ki bir büyük azim şehristan var. Asuman:

"Pirim, bu ne şehirdir?"

dedi. Pir:

"Buna Mağrib şehri derler."

dedi. Böyle deyince bunlar atlardan indiler. Atlarını yedeklerine aldılar. Giderken atları gâip oldu. İndi, şehrin içine girdiler. Baktılar ki bir yerde on sekiz kahve var. Ama Kurban Dede derler bir kimsenin kahvesine girdiler. Kahveci bunlara ziyade tazim eyledi.

Çün sabah oldu. Kahveci baktı ki bunların sazları var imiş. Bunlara sorup:

"Bu sazı kangınız çalar?"

dedi. Pir dedi ki:

"Oğlum çalar."

"Baba söyle oğluna, bir fasıl etsin. Ona bir ağır kahve pişireyim."

Oradan Asuman "Baş üzre" edeyip bozuğun eline aldı. Ve zârı zârı ağlayup bakalım Asuman ne söyledi:

Ayrı düştüm diyârımdan elimden
Pervâneyim şu diyârda kahveci
Tutuşup yandım aşkın oduna
Ciğerciğim oldu yara kahveci
Yâr elinden doldur sâfi filcana
Dudakları benzer lâl-i mercana
Rakibin sözleri kâr etti cana
Çekme bıçağın sineme yara kahveci / ... bıçağın sinem ...
Bilmedim bundan bana nasıl iş oldu
Dostumun cemâli gece düş oldu
Sinemde yaralar dörtken beş oldu
Gece gündüz sızlar yara (larım) kahveci
Âşık olan dinler sözü kâminden
Abdal oldum postum düşmez eğnimden
Zâlim rakip çabuk tuttu elimden
Kaldırıp beni attı dara kahveci / ... ben'attı...

Ama kahvecinin başı özürlü idi, daim sallanır idi. Şimdi Asuman bunu böyle görünce "Korkarım bu bize âşık oldu, onun için başını sallar." deyip şüphede kaldı. Oğlan Asuman bakalım kahveciye ne söyledi :

Nasıl medhin edeyim senin kahveci / ... medhedeyim ...
Hemen olmuşsun (bir) âvare kahveci
Şaşkın gibi her em döner durursun
Ağzın açmış ruzigâre kahveci
Kervan katırın'ın, destin yederken
Gittiği yollarda safa ederken
Dağların başında katır güderken
Neden mâlik oldun buna kahveci
Lâzım kahveciye bir kaba döşek
Hiç eli varmaz işe (pek) katı gevşek
Bir keskince balta ile bir iyi eşek / ... keskin baltayla ...
Var dağdan odun taşı kahveci
Gözleri uykuda şerbet kaynatır
Ayakların salları başın oynatır
Bu dünya fânidir adam aldatır
Deli isen tımarhâneye kahveci / Deliyzen ...
Hiç darılmaz ahbab (ın) yüzü gülünce
Müşteriye yüz sürer paralı görünce
Bir acâyip bakar taze (yi) görünce
Bilmem gullâmpâre midir kahveci

Böyle deyince kahveci darılmadı. He nen kalktı, pirin eline ayağına sarıldı. Ve hem yine başı sallanır idi. Pir gördü ki h:emen daim âdeti böyle imiş, başı özürlü imiş. Gine bakalım Asuman kahvecinin hatırın yapmak için ne söyledi:

Ben abdalım çok sırrımı sakladım
Ahab'lar hazzetsin diye söyledim
Sana derim kahveci şaka eyledim/...şak'eyledim
Kavuşasın ol şara kahveci

Böyle deyince kahveci hazzetti. Ondan sonra Dede Sultan gâip oldu.

Daha sonra mağrip pazarının dükkâncıları bir yere gelip Asuman'dan ol kadar hoşlandılar. "Böyle âşik dünyaya gelmemiştir." deyip Asuman'a:

"Yektasın, burada kal."
dediler. Asuman dahi:

"Pek-iyi"

dedi. Bezirgânlar bir yere geldiler. On sekiz akçeye bir kahve buldular. Kahveyi aliverip takımını düzüverdiler. Bir ortakçı tutup kahveye koydular, Asuman'a:

"Yektasın, hemen çal, çağır."

Asuman orada yedi yıl çaldı, çağırdı. Amma Asuman bir gece rüyasında gördü ki Kaleze Hoş'ta düğün var. Çün sabah oldu. Dede Sultan yine geldi:

"Oğlum, Zeycan'ın öleceğini mi duydun, yoksa kendi öleceğini mi duydun?" dedi. Dede Sultan böyle deyince Asuman ağlamaya başladı: Pir:

"Varayım Kalaze Hoş'tan sevdiğinden bir haber getireyim."
dedi. Asuman dahi razı oldu. Hemen ol dem Dede Sultan yola revan oldu. Kalaze Hoş'a geldi. Dede Sultan gördü ki Zeycan'ın düğünü var. Bir kadı oğluna vereceklermiş. Şimdi Dede Sultan Zeycan Hanım'ın bahçesine girdi, güllerini karıştırmaya başladı. Ol bahçe de harem bahçesi idi. Şimdi kız gördü ki bahçeye bir adam girmiş. Bahçeye yedi yıldır kimse girmemişti." Bu nasıl adamdır, varayım, şuna bir söyleyim." deyip bozuğun eline alıp bakalım Dede Sultan'a nazm ile ne söyledi:

Zeycan: Girme Derviş Baba girme
Yârim yoktur bu bahçede (benim)
Besleyorum taze güllerin
Evvel bir yârin çağında

D. Sultan: Gazaba gelme sultanım
Dokunmazam gülünüze
Mâil oldum (gonca) gülünüze/...goncanıza
Bülbül konmuş dalınıza

Zeycan: Seherlerde yollara baktım/Seherlerde yola baktım
Dertli sinem oda yaktım
Salınıp seyrâna çıktım
Yârim yoktur bu bahçede

D. Sultan: Yârelerim azdı bugün
Ben sineme urdum düğüm
Unutmazam ol sevdiğim
Garip geldim elinize

Zeycan: Derviş Baba sen gel beri
Gir bahçemde kopar gülü
Tez ara bul gönder yâri
Sözüm kalsın kulağında

D. Sultan: Ben abdalım erkân ile
Şükür (olsun) Hakk'ın ihsânına
Varam (ol) sevdiğin yanına
Belgüzâr ver kulunuza

Böyle deyince Zeycan hanım cariyelere:

”Varın şol derviş babayı yukarıya alın.”

dedi. Hemen cariyeler Derviş Baba'yı yukarıya aldılar. Ziyâde tazimettiler. Zeycan Hanım eline divit kalem alıp iki dizinin üstüne geldi. Bir nâme yazdı ki nazîri yoktur. Şimdi Zeycan Hanım Derviş Baba'ya:

”İki gözüm Derviş Baba, sevdiğime bu nameyi kendi elinle ver.” deyip zârı zârı ağlayıp izzet ikrâm eyledi. Ondan sonra Dede Sultan yola revan oldu. Şimdi gidedursun.

Biz gelelim Asuman'a. Asuman'ı, on sekiz kahveci bir yere gelip düşünmeklik ettiler. Bir koca karı bulup iki yüz kuruş verdiler:

”Şol oğlanı bir cezireye at. Bu oğlan burada iken bizim kahvelerimiz işlemez oldu.”

dediler. Şimdi koca cazı karı bu oğlanın üzerine yakın oldu. Bir zaman çalıştı. Sonra oğlanı aldatıp ardına taktı. Bir sahraya iletip gezmeye başladılar. Cazı karı bir su kuyusunun ağzını hazırlayıp üstünü örtmüştü. Kapısında lâle ile sümbül ağacı bitip açılmış idi. Oğlan dahi görünce:

”Analık, şuradan iki dal koparayım.”

dedi. Cazı karı:

”Kopar oğlum.”

dedi. Oğlan koparayım derken kapının içine düştü. Cazı karı bırakıp kaçtı. Oğlan Asuman gördü ki beş yüz müslüman kapının içinde ağlaşıp durur. Hepsinin elleri

bağlı. Şimdi oğlan Asuman bir kere "Ah" edip ve zârı zârı ağlayıp Allah Teâlâ'nın birliğine bel bağlayıp bozuğunu eline aldı. Bakalım kapının içinde ne söyledi:

Yûsuf gibi zindan içene düştüm
Bize bugün imdâd eyle ya Rabb'i
Ağlarım ki muradıma ermedim
Bize bugün imdâd eyle ya Rabb'i

Ayrı düştüm vatanımdan elimden
Beni ayırdılar gonca gülümden
Nice kurtulayım divin elinden
Bize bugün imdâd eyle ya Rabb'i

Acep yâri bana vere mi usta
Yalvarırım vere muradım Huda
Gördüm ki ol div yatır uykuda
Bize bugün imdâd eyle ya Rabb'i

Çok âşıklar maşûkunu bulmadı
Hem bu dünya Süleyman'a kalmadı
Bize olan hiç (bir) kimseye olmadı
Bize bugün imdâd eyle ya Rabb'i

Kadir Mevlâm sen bilirsin hâlimi
Her nereye varsam bağlar yolumu
Bu gençlikte ölüm nasip olur mu
Bize bugün imdâd eyle ya Rabb'i

Biçâre Asman âşıklığın bildirir
Şimden sonra nazlı yârin aldırır
Fayda yoktur bu dünya bizi öldürür/... biz'öldürür
Bize bugün imdâd eyle ya Rabb'i

Ama Dede Sultan Mağrib şehrine dahil oldu. Asuman'ı şehrin içinde bulamadı. Şehirden taşraya çıkıp okudu. Cazı karı geldi. Yakasından tuttu:

"Ey cazı, oğlumu ne yaptın."

dedi. Cazı karı Derviş'e sihir eyledi. Derviş'i sihir tutmadı. Dede Sultan ama üç kamçı ile cazı kariya vurdu:

"Çabuk söyle, oğlumu ne yaptın?"

"İşte burada gâip oldu."

"Ey cazı karı, sen dahi iki dal kopar lâle ile sümbülden, seni azat edeyim." deyince cazı karı koparayım derken kapıya düştü. Oğlan Asuman kapının içinde cazı karının saçından tutup yere vurdu, cazının işi tamam oldu. Asuman dua edip duası kabul oldu. Beş yüz müslüman ile kendisini kapının ağzında buldu.

Asuman ile Dede Sultan kahveye geldiler. Şimdi bakalım Asuman Derviş'e ne söyledi:

Söyle Derviş Baba söyle
Acep nazlı yârim gördün mü
Başın için doğru söyle
Bana bir belgüzar verdi mi

Kurban olayım yârin diline/Kurban olam yâr diline
Asılayım siyah zülfün teline
Siyah zülfün mah yüzüne
Bana bir belgüzâr verdi mi

Şimdi Dede Sultan Asuman'ı Kalaze Hoş'a götürecektir oldu. Asuman dahi orta-ğıyla yedi yıllık hesabını gördü. Amma Mağrib bezirgânları Asuman'ı ol kadar severlerdi, ayrılmasını istemezlerdi. Lâkin Asuman durmayıp gidecek oldu. Asuman'a çok mal cem ettiler ve çok hediye verdiler. Yiğirmi katır yükü mal cem edip Asuman'a verdiler. Mağrib bezirgânları Asuman ile çıktılar. Asuman ile elveda-laştılar:

"Ey yiğit, her ne kadar gitmeden hazzetmedik ise gine gel." dediler. Asuman ayrıldı. Giderken Derviş kızın nâmesini eline verdi. Nâmeyi görünce Asuman ağlamaya başladı.

Asuman'ın Kalaze-Hoş'a bir baba dostu vardı. Malları hep ona teslim eyledi. Asuman gördü ki Kalaze Hoş'ta düğün var. Asuman düğün yerine varıp baktı ki kırk tane şâir karşı karşıya oturmuşlar, türkü söyleşirler. Amma içlerinde Kurban Dede derler bir şâir vardı. İhtiyar idi. Lâkin bu kırk tane şâirini bastırmış idi. Asuman'ı gördüler. "Bir şâir geliyor." dediler. Şimdi Asuman düğün yerine varıp selâm verdi. Bunlar dahi "Vealeykûmselâm" dediler. Sonra sordular:

"Nereden gelirsin yiğit?"

"Acem içinden gelirim, şâirim sultanım."

Pir Kurban: "Gel yiğit, imdi seninle bir fasıl edelim." dedi. Asuman'da "Baş üzre" deyip bozuğun eline aldı. Bakalım nazm ile birbirlerine neler söylediler:

P. Kurban: Meydanımız pirlere ile açılınsın
Söyle oğlum bu kâmiller yeridir
Marifetin varsa göster âleme
Söyle oğlum bu kâmiller yeridir

Asuman: Selâm verdim kadem bastım buraya
Ben de bildim bu kâmiller yeridir
Hakikatte türlü gevher isterim
Ben de bildim bu kâmiller yeridir

P. Kurban: Ögdülümüz allı yeşilli dürülsün
Kabil değil hak yazısı bozulsun
Sözlerimiz kalem ile yazılsın
Söyle oğlum bu kâmiller yeridir

Asuman: Ögdülümüz allı yeşilli salınır
Nasip olan elden ele alınır
Âşıklarda her ne dersin bulunur
Ben de bildim bu kâmiller yeridir

P. Kurban: Cevâhirin kıymet edip satagör
Cehdeyleyip kâmillikle yatagör
Kurban'ın nasihattın'ı, dutagör
Söyle oğlum bu kâmiller yeridir

Asuman: Tirkeşim yanımda şahin kolumda
Kâmil olan zahmet çeker bu yolda
Durnalar "Hu" ede ordaki gölde
Ben de bilim bu kâmiller yeridir

Asman ile aşk dolusun içelim
Söyleyelim türlü gevher saçalım
Okuyalım dört kitabı açalım
Ben de bildim bu kâmiller yeridir

Şimdi Asuman evvel bir Kurban'ı bağladı. Ögdülün yarısını ol Pir Kurban'a verdi ve yarısını da o kırk şuarâya verdi. Lâkin kendisi birşey almadı.

Kaleli bey çuhadarlara emretti:
"Varın ol âşığı getirin."

dedi. Çuhadarlar aldılar, konağa getirdiler Asuman'ı. Beş gün konakta çaldı, çağırdı.

Amma lâkin haremde kızın dört cariyesi vardı. Asuman'ın sazını işitip kafesin ardına geldiler. Ayaklarına keçe bağlayıp dinlediler. Şimdi cariyeler Zeycan Hanım'a lâzım oldu. Bunları çağırdı. Cariyeler yanına geldi. Zeycan Hanım baktı, gördü ki ayaklarında keçe bağlı. Bunlara sordu; cariyeler de:

"Ögdülü alan yiğidi baban konağa getirdi, ona bakmaya vardık. Ama efendi mizden korkumuzdan ayaklarımıza takırdamasın diye keçe bağladık. Ol yiğit hemen Asuman'a benzer. Amma lâkin siz de murad ederseniz, sizi de götürelim buyurun."

dediler. Zeycan Hanım'ı, cariyeler kıyafetine koyup ayağına keçe bağladılar. Ara yerlerine alıp gittiler. Amma kız yanağına iki gül sokundu. Kafesin ardına varıp durdular. Şimdi oğlan Asuman bakalım nazm ile neler söyledi:

Nice âh etmesin divâne gönül
Siyah sülfün mah yüzüne dökmüş/...dökülmüş
Dili bülbül olmuş ruhları ahmer
Billur gerdanına hullar dizilmiş

Yanağına gonca gülün takınır
Bendesine güllü güllü bakınır
Âşığından kendi kendin sakınır
Ol siyah saçlara karalar çekmiş

Ben durdum da ikrârımda sözümde
Hışım ile bakma güllü yüzüme
Dört mü desem beş mi vehim gözüme
Katarında dilbaz mâhı görünmüş

Dilber benim bağrım taş eyler
Bendesin ağladıp çeşmim yaş eyler
Deli gönül durmaz daim cûş eyler
Mecnûn gibi Leylâ gözüme görünmüş

Şimdi kız, Asuman olduğunu bildi. Kendini aşka bastırdı, bir zaman yattı. Cariyeleri kız alıp gittiler. Kız bir zamandan sonra uyandı. Şimdi cariyelere emretti:

”Bugün Asuman konakta, Varın gideceği yolu bulun. Giderken alıp konağa getirin.”

dedi. Cariyeler koca karı kıyafetine girip Asuman’ın yoluna geldiler. Asuman konaktan çıktı. Bildi ki kızın cariyeleridir. Ol cariyelere selâm verdi. Cariyeler Asuman’ı tutup konağa aldılar. Bahçe kapısından içeri girince kız bohçayı Asuman’ın eline verdi Asuman ”Âh” edip kızın elinden bohçayı alıp dışarıya giderken hemen Zeycan Hanım elinden tuttu. Dedi ki:

”Babamın karşısında kırk yıl dursak beni sana vermezler.”
Dedi. Böyle deyince Asuman:

”Sultanım, bundan sonra nice edeyim?”

’.Var Erzurum Paşasına bir arzuhâl ver. Bir imdâd ola, ondan ola.” deyince kızın bohçasını aldı. Mağrip şehrinden getirdiği malların yanına koydu. Ondan sonra yola revan oldu. Gitti, bir on gün deyince Erzurum’a vardı. Erzurum Paşasına bir arzuhâl yazıp verdi. Paşa arzuhâli alıp baktı ki taaccüp eyledi. Çuhadarlara emretti:

”Bu yiğidi yukarıya alın”

dedi. Çuhadarlar Asuman’ı yukarıya aldılar. Şimdi Paşa baktı ki bir acâip âşiktir. Asuman bozuğun eline alıp bakalım Paşa Efendiye ne söyledi:

Efendim Mevlâm yardımcın olsun
Merhamet bâbında erkân senindir
Vezirler içinde âlâ vezirsin
Kulların emrinde deverân senindir (efendim)/...devrân...

Ben Asumanem aşkın oduna yandım
Gurbet elden sizi arzedip geldim
Aziz başın için benim efendim
Hakımı hakkeyle deverân senindir (efendim)/...devrân...

Padişah emretti ki "Hazineden altı kese altın verin" dedi. Hülâsa Paşa Asuman'a çırak eyledi. Paşa bir de ferman yazıp Bölükbaşı İbrahim Ağa'ya verdi, Asuman'ın yanına koşuverdi.

İbrahim ağa ile Asuman on gün deyince Kalaze Hoş'a geldiler. Çün sabah oldu. İbrahim ağa Kaleli Bey'in yolunu bekledi. Bey de bir büyük kahveye gelirdi. Şimdi bey yürüdü. İbrahim ağa selâma durdu. İbrahim Ağa dedi ki:

"Bir müşkilim var, sual edeceğim."

"Buyurun."

"Bir kimsenin sabıka bir kızı olsa, o da bir yiğide ikrâr eylese; bade başka bir yiğide ikrâr eylese... Şimdi hak kangısındır?"

"Evvvelkinindir."

Böyle deyince bölükbaşı yakasından kaptı, mahkemeye götürdü. İbrahim Ağa Kadı Efendiye:

"Efendim, şu adamın bir kızı varmış. Sabıka şu yiğide verecek olmuş. Şimdi de gayısına verecek olmuş. Ne dersin?" dedi. Kadı Efendi buyurdu ki:

"Oğlum, kız buraya gelsin, dedi. Bakalım kangı'sını isterse hak onundur."

Şimdi kıza emir gitti. Kız geldi. Lâkin Bölükbaşı Ağa Asuman'a buyurdu:

"Efendiye iki hâne türkü söyle."

dedi. Şimdi Asuman, Efendi'ye nazm ile ne söyleyecektir. Bakalım ne söyledi.

Hayli demden beri seyyahda gezerim
Şu divâne gönlüm hiç rûşen olmaz
Diyâr-ı gurbette gezen âşıkım
Bahçesinde bülbülleri şen olmaz

Deli gönül umman olup çağladım
Kangı dertlerimi (efendim) size söyledim
Eğer ikrârından döne bir insan
Irak olur ondan din imân olmaz

Âsi dilber sen de âr olmaz
Beni koyup gayrısına yâr olmaz
Şirin sözlerin câna kâr olmaz
Irak olur onda din imân olmaz

Yeter bu cefâlar (yeter) ölümden beter
Bu garibe bunca zulümün yeter
Kem sözün sitemin hançerden beter
Kanlı dilber kan üstüne kan olmaz

”Ey yârenler, neyleyeyim çok sözü, köseye vermeyelim kızı, Asuman aldı sazı.
Kırk gün kırk gece düğün ettiler, güveyi girdi. Kızın yüzünü görmeden birkaç
beyit söyledi. Bakalım Asuman nazm ile ne söyledi:

Aç nikâbın mah yüzünden sevdiğim
Can u dilden görüşelim şimdi biz
Gül canımı fedâ ettim yoluna
Can u dilden görüşelim şimdi biz

Al kınalar yakmış nâzik eline
Altun kuşak kuşanmış ince beline
Gel beri bahşişin verem eline
Küstün ise barışalım şimdi biz

Seni bana koşturan Bâri Yaradan/...Yezdan
Şimdi düşmanımız gitsin aradan
Kem sözleri kaldıralım aradan
Kömür gözlüm barışalım şimdi biz

Böyle deyip muratlarına erdiler. Onlar erdiler muratlarına, Mevlâm bizi de
irgöre Hak nasip eyleye. Âmin, yâ muîn.